

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele” muutmise” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määruse „Põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele” muutmise” eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on välja töötatud loomakaitseseaduse (RT I, 13.03.2019, 16) § 3 lõike 4 punkti 1, § 9 lõike 4 ning Vabariigi Valitsuse 8. mai 2001. a määruse nr 161 „Volituste andmine loomakaitseseadusest tulenevate õigusaktide kehtestamiseks” (RT I, 26.08.2015, 7) punktide 4 ja 5 alusel. Eelnõu on välja töötatud eesmärgiga parandada sigade heaolu ning muuta loomapidaja ja järelevalveasutuse jaoks õiguslikult selgemaks, millistel asjaoludel on sigade silmahammaste ja sabade lõikamine näidustatud.

Euroopa Komisjon on võtnud sabade rutiinse lõikamise lõpetamise ja sigade heaolu parandamise üheks prioriteediks. Komisjon on palunud liikmesriikidel esitada tegevuskavad, milles kirjeldatakse pädeva asutuse riigisiseseid tegevusi sigade heaolu tõstmiseks. Euroopa Liidu liikmesriikides on sigade sabade rutiinne lõikamine olnud keelatud nõukogu direktiivi 91/630/EMÜ kohaselt alates 1994. aastast. Ka kehtivas nõukogu direktiivis 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded (ELT L 47, 18.02.2009, lk 5–13), on sätestatud sigade sabade rutiinse lõikamise keeld. Keelule vaatamata lõigatakse tänaseni paljudes liikmesriikides sigade sabasid rutiinselt selle asemel, et pakkuda sigadele paremat pidamiskeskonda ja rakendada muid sigade heaolu tagamise meetmeid. Erandina on näiteks Soomes ja Rootsis sigadel saba lõikamine täielikult keelatud.

Veterinaar- ja Toiduamet (edaspidi *VTA*) kirjeldas oma 06.05.2019. a kirjas nr 15.1-1/12419 maaeluministrile järelevalvetegevuse käigus ilmnunud probleeme ja esitas ettepanekud olukorra lahendamiseks. VTA ettepanek on muuta põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele” (edaspidi *määrus nr 80*) § 18 lõiget 2 ja sõnastada see säte täpsemalt, kasutades nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ sõnastust.

Loomakaitseseaduse § 9 lõike 2 kohaselt on põrsaste sabasid lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Määruse nr 80 § 18 lõike 2 kohaselt on lubatud lõike 1 punktides 1–3 nimetatud veterinaarseid menetlusi rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi kõrvadel, sabal või udaral. Tegelikult neid nõudeid suuremates ettevõtetes ei täideta. VTA hinnangul on praegune sõnastus liiga umbmäärane ega võimalda vältida sabade ennetavat rutiinset lõikamist. Näiteks on võimalik põhjendada sabade lõikamist ka sellistel juhtudel, mille puhul sigadel on vigastusi esinenud kunagi ammu, kuid praegu nähtavad vigastused puuduvad,

või kui sigadel esineb praegu nähtavaid vigastusi, kuid sigade heaolutaset pole erinevate ennetavate meetmete rakendamisega parandatud enne lõikamise kasuks otsustamist, või kui seapidajad on väidetavalt proovinud kõiki meetodeid, kuid need pole aidanud sabade närimist ettevõttes vähendada. Loomapidajal puudub sõnaselge kohustus pidada arvestust sabade närimise ja muude voomade vältimiseks rakendatud ennetavate meetmete üle.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna loomatervise ja -heaolu büroo peaspetsialist Margus Proses (625 6572, margus.proses@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (625 6166, katrin.tuula@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu toimetanud õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest punktist.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse nr 80 § 18 lõiget 2. Muudatuse tulemusena ei tohi loomapidaja enam põrsaste silmahambaid ja sabasid regulaarselt, see tähendab ennetavalt lõigata. Eelduseks, et silmahammaste ja sabade lõikamist üldse tohib kavandada, on eelnõu kohaselt asjaolu, et sigade pidamisel rühmadena tuvastatakse sigadel teiste sigade poolt tekitatud vigastusi nisadel, kõrvadel ja sabadel. Enne, kui veterinaararst saab teha otsuse sigade silmahammaste või sabade lõikamise kohta, peab loomapidaja olema rakendanud muid ennetavaid meetmeid sabade vigastamise vältimiseks. Silmahambaid ja sabasid võib lõigata alles siis, kui muud ennetavad meetmed pole andnud tulemust, sabade vigastamine teiste sigade poolt jätkub ja ettevõtet teenindav veterinaararst on teinud otsuse sekkuda kirurgiliselt. Terved sabad ja vigastuste puudumine sigade põskedel ja kõrvadel on oluline loomapõhine heaoluindikaator. Selline lahendus on kooskõlas nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ nõuetega.

Praeguse levinud praktika kohaselt kasutab intensiivse tootmisega tegelev seapidaja sabade vigastamise ennetamiseks sabade rutiinset amputeerimist, mitte muid heaolu tõstvaid meetmeid. Sellisteks heaolu tõstvateks meetmeteks on näiteks sigade rühmasisese konkurentsi vähendamine, nõuetekohaste tegelusmaterjalide kasutamine, ümbergrupeerimise vältimine, optimaalne loomkoormus sulgudes, agressiivsete loomade ja ohvrite eraldamine, loomade õigeaegne ravi ja nõuetekohane mikrokliima, sealhulgas ventilatsioon. Põhirõhk peaks olema just tegelusmaterjalide kasutamisel ja kisklemise vältimisel. Tegelusmaterjalideks võivad VTA hinnangul olla näiteks järgmised materjalid: suhkrupeedi graanulid, linafiiber, torulõigud, tseoliit, rippuvad tuhaplokid, rippuvad klotsid, lubjasõmerik, torbikud, pallid, põhukorvid, plastpudelid, naturaalsest materjalist köiejupid, saepuru, lauajupid, ketid, kotiriie, tühjad kanistrid, põhk, puuhalud, luuad, paberkotid, ajalehed, söödaketid, spetsiaalsed leلود tootjatelt, kasutatud jalanõud, rippuvad jooturid, sügavamad põhukastid, voolikujupid ja muud materjalid. Sigade heaolu tõstvate meetmete olulisusele ei pöörata piisavalt tähelepanu. Sabade amputeerimine on seapidaja jaoks lihtsam ja odavam kui sigade heaolu tõstmine ja neile liigiomase käitumise võimaldamine. Kui seale võimaldada piisavalt muud tegevust ja vältida stressiallikaid, siis vähendab see tema vajadust närida liigikaaslaste sabasid. Sabade närimine ilmneb ettevõttes tavaliselt puhangutena ilmastiku järsul muutusel või muude stressorite toimel. Seega tuleb kõigepealt välja selgitada põhjus, see likvideerida ja tagada sigadele piisavalt tegelusvõimalusi.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse nr 80 § 18 lõigetega 3 ja 4. Lõikes 3 täpsustatakse nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ I lisa 1. peatüki punkti 8 sõnastuse eeskujul, et kuldi kihvade lühendamise on lubatud vajaduse korral teiste sigade vigastamise vältimiseks või ohutuse tagamiseks.

Lõikes 4 kehtestatakse nõue loomapidaja tegevuse üle peetava arvestuse kohta. Eelnõu kohaselt peab loomapidaja pidama arvestust sabade närimise ja muude voomade vältimiseks ettevõttes

rakendatud meetmete üle. Nimetatud arvestuses peab kajastuma veterinaararsti otsus sigade silmahammaste või sabade lõikamise vajaduse kohta. Sellist arvestust tuleb pidada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. See hõlbustab oluliselt järelevalveametniku tööd ja aitab vältida erinevaid arusaamisi nõuete täitmisest.

Eelnõu punktiga 3 ajakohastatakse määruse nr 80 normitehniline märkus. Normitehnilist märkust täiendatakse viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2017/625 ((ELT L 95, 07.04.2017, lk 1–142), millega on muudetud nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ.

Eelnõus sätestatud muudatustega täpsustatakse määruse nr 80 sõnastust, viies see paremini kooskõlla nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ sõnastusega ja parandades seeläbi sigade heaolu. Loomapidajale antakse selgemad juhised eespool nimetatud sabade närimise probleemiga tegutsemiseks ja järelevalveasutusele luuakse võimalus paremini välja selgitada, kas loomapidaja on teinud olulisi pingutusi, et vältida sigade sabade närimist muul moel kui kirurgiline sekkumine.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga tehtavad muudatused on kooskõlas põllumajandusloomade kaitse Euroopa konventsiooniga (EÜT L 323, 17.11.1978, lk 14–22), nõukogu direktiiviga 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 08.08.1998, lk 23–27) ja nõukogu direktiiviga 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded (ELT L 47, 18.02.2009, lk 5–13).

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamisega kaasneb mõju majandusele ning riigiasutuse korraldusele.

Mõju valdkond: majanduslik mõju.

Mõju sihtgrupp: seapidajad.

Kaasnev mõju: Eestis on 27 seapidajat, kes peavad aretuskarja, kus võib olla vajalik tegeleda sabade vigastamise vältimisega. Sigade heaolu on tootmise seisukohast piisavalt oluline, et selle tõstmisesse investeerida. Määruse nr 80 muutmine võib tuua osale seapidajatele kaasa vajaduse muuta töökorraldust ja pidamistingimusi. Eelkõige tuleb jälgida tegelusmaterjalide olemasolu ja neid õigeaegselt vaheldada ja uuendada ning jälgida, et loomade arv ühes grupis oleks optimaalne. Tegelusmaterjalidega seotud lisakulu ei ole suur, sest nende hind on üldiselt madal. Pidada tuleb ka arvestust sabade närimise ja muude voomade vältimiseks rakendatud ennetavate meetmete üle.

Mõju olulisus: mõju saab hinnata väheoluliseks, kuna sellega ei kaasne suurte investeeringute vajadust ja see ei hõlma suurt arvu seapidamisettevõtteid.

Mõju valdkond: mõju riigiasutusele.

Mõju sihtgrupp: VTA.

Kaasnev mõju: määruse nr 80 muutmiselega muutub regulatsioon järelevalveasutusele selgemaks, võimaldades järelevalve käigus teha otsuseid kiiremini ja paremini hinnata, kas loomade heaolu tagamiseks tehtud tegevused on asjakohased ja piisavad.

Mõju olulisus: mõju järelevalveasutusele saab hinnata siiski väheoluliseks, kuna töökoormus ei muutu oluliselt ning määruses nr 80 tehtav muudatus puudutab väikest arvu ettevõtteid.

Määruse nr 80 muudatused ei mõjuta regionaalset töökorraldust ega kohalike omavalitsuste tööd.

Kuna määruse rakendamise eeldatavasti ei kaasne olulisi mõjusid, ei ole vajadust koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri” § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa lisategevusi avalikule sektorile. Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarvest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile ning arvamuse esitamiseks PRIAle, VTAlle, Eesti Tõusigade Aretusühistule, Eesti Seakasvatajate Liidule, Eesti Loomaarstide Ühingule ja Eesti Loomakaitse Seltsile.